

Discussienota 'Verbindingen met de stad'

EEN DYNAMISCHE UITDAGING

Inleiding

Haarlem mag zich verheugen in veel bewoners met goede en inspirerende ideeën voor hun buurt. Veel van deze bewoners willen graag samen met hun buurtgenoten aan de slag voor bijvoorbeeld een mooiere straat of een gezelligere wijk. Wij willen ervoor zorgen dat die bewoners met open armen worden ontvangen door de gemeente.

En niet omdat wij, helaas, fors moeten bezuinigen. Nee. Wel omdat we samen met onze inwoners willen werken aan een beter en mooier Haarlem. De beste manier om dat te bereiken is wanneer de gemeentelijke organisatie en de inwoners van Haarlem de krachten bundelen. Hierbij kan het helpen als het college een duidelijk en herkenbaar verhaal over de stad heeft, dat keer op keer versterkt en aangevuld kan worden met initiatieven uit de stad.

Er zijn veel signalen dat die gewenste samenwerking nog niet aan de orde is. Terwijl de huidige maatschappij er vandaag de dag niet alleen om vraagt, maar ook prima voor leent. Het internet geeft bewoners de mogelijkheid zich snel te organiseren op micro-niveau. Het gebeurt al: steeds meer mensen organiseren gelegenheidsnetwerken die heel productief kunnen zijn.

Bewoners worden pro-actiever, veeleisender en mondiger. Dat levert veel mooie ideeën op, maar deze ontwikkeling heeft ook een andere kant. Wanneer iets niet lukt of mis gaat wordt de (lokale) overheid al snel als schuldige aangewezen. De rechter of de media zijn dan vervolgens aan zet om als arbiter te fungeren. Dat duidt er op dat er nog te weinig vertrouwen bestaat in het bestuur, de belangen lijken te vaak tegengesteld. Het ambtelijk apparaat heeft, logischerwijs, weinig zin om zich te branden en reageert terughoudend of star bij nieuwe initiatieven en grijpt terug op oude bekende processen. We noemen dat de risico-regelreflex.

In dit stuk willen we de discussie aanzwengelen hoe Haarlem mee kan in de vaart der volkeren: hoe kunnen we onze bewoners optimaal faciliteren en hoe omarmen we die mooie ideeën?

We willen graag met de hele raad(scommissie) in discussie over deze vragen!

Diana van Loenen
Pascal Spijkerman
Ziggy Klazes
Bas van Leeuwen

Afbakening

Voordat we als gemeenteraad in eindeloze discussies verzanden over onderwerpen die weliswaar ontzettend belangrijk zijn, maar waarover het hier niet gaat, beginnen we met een strakke afbakening.

Het idee dat we in dit stuk gaan voorleggen speelt zich voornamelijk af in het fysieke domein. We leggen een mogelijkheid voor hoe de participatie van de Haarlemmers op dat terrein in de meest brede zin van het woord gestimuleerd zou kunnen worden. We willen een concept uitwerken dat meer recht doet aan de ideeën van al die stadsgenoten die het beste voor hebben met Haarlem en hun buurt. Burgerparticipatie moet voor iedereen mogelijk zijn, dus representativiteit is daarbij belangrijk. Uiteindelijk zijn de bewoners hun gemeente.

Randvoorwaarden

Als we willen dat bewoners gemakkelijker en vaker hun ideeën voor de buurt kunnen realiseren, moeten we de juiste randvoorwaarden scheppen. Buurtbewoners ervaren nogal eens tegenstand wanneer zij een idee lanceren. Deze tegenstand bestaat vaak uit procedurele regels, trage besluitvorming, een onwelwillende houding van de gemeente en een drempel om als buurtcollectief te opereren.

Allereerst is een vermogen tot meedenken van het ambtelijk apparaat van essentieel belang. Voor een grote logge organisatie is het moeilijk om flexibel mee te buigen met nieuwe ideeën. In de projectgroep Bestuursstijl gaan we daar ook op in. Uit de verschillende sessies is al naar voren gekomen dat het voor bewoners en niet-professionele organisaties erg moeilijk is de weg te vinden in de gemeente. Zij krijgen soms het idee dat de gemeente helemaal niet blij is met de initiatieven. Contact met de burger dient de norm te zijn. Niet alleen voor de gebiedsverbinders, maar eveneens voor de vakambtenaren. Deze nieuwe manier van werken vereist andere competenties van de betrokken ambtenaren en vereist een flexibel ingerichte organisatie.

Echter, als we echt een frisse wind door de gemeente willen laten waaien en meer aan bewoners overlaten, moeten we als 'politiek' accepteren dat er soms iets mis kan gaan. Het is belangrijk dat we ons niet door die angst laten verlammen. Voorkomen moet worden dat we als politici zelf in de risico-reflex schieten. Als je 'loslaten' serieus neemt, moet je niet bij het eerste de beste incident krampachtig terugveren naar oude methodieken. De nieuwe werkwijze gaat nu eenmaal met vallen en opstaan.

De juiste informatie

Essentieel is dat bewoners de juiste informatie kunnen vinden. Op deze manier wordt de gemeente Haarlem ook transparanter. Om bewoners en ondernemers de mogelijkheid te geven om gemeentelijke informatie te gebruiken en in te zetten, moet de gemeente open data beschikbaar stellen.

Buurtbegroting

Met een buurtbegroting kan iedere bewoner zien wat er in zijn buurt wordt uitgegeven aan bijvoorbeeld het schoonhouden van de straat of het onderhoud van basisscholen. Ook zijn bepaalde basisgegevens beschikbaar op buurtniveau. De buurtbegroting is een belangrijk instrument voor bewoners om tegenvoorstellen te doen aan de gemeente, om de gemeente uit te dagen. Straks komen we daarop terug bij de buurtrechten. Uiteraard kunnen en willen we niet onvermeld laten dat ook Trots Haarlem al eerder een lans gebroken heeft voor de invoering van de buurtbegroting.

De buurtbegroting is in een aantal stadsdelen in Amsterdam in de afgelopen jaren ingevoerd. De gemeente Amsterdam wil graag met andere gemeenten in de regio samenwerken. Een mooie kans voor Haarlem dus!

Participatief begroten

Later kunnen we in lijn hiermee ook de mogelijkheden tot participatief begroten verkennen. Over participatief begroten organiseert D66 samen met Trots Haarlem een debat met de stad over welke vorm van participatief begroten voor Haarlem van toegevoegde waarde is. Dit zal vervolg worden gegeven in een initiatiefvoorstel.

Geld

Natuurlijk is het handig als er geld beschikbaar is voor mooie bewonersinitiatieven. Maar we moeten realistisch en eerlijk zijn: dat is er simpelweg niet op dit moment. Maar dat is niet per se een belemmering. Voor veel dingen is helemaal geen geld nodig. Laten we onszelf daardoor dus niet belemmeren!

Buurtrechten (Ook wel bekend als *Right to Challenge*)

De bewoners moeten niks, maar als ze iets willen moet dat kunnen. We willen ze rechten geven. Buurtrechten zorgen niet alleen voor meer rechten voor onze bewoners, het zorgt ook voor meer transparantie.

De buurtrechten omvatten:

1. Het recht om de gemeente uit te dagen

Geeft het collectief van buurtbewoners mogelijkheden om openbare diensten zelf uit te voeren indien zij vinden dat zij dat beter kunnen dan bedrijven die de gemeentelijke aanbesteding hebben gewonnen. Indien het collectief van buurtbewoners zich beroept op dit recht, kunnen zij de gemeente uitdagen de aanbesteding van de desbetreffende publieke dienst opnieuw te doen zodat het collectief van buurtbewoners in de gelegenheid is om zelf een offerte uit te brengen.

2. Het recht op (mede) gebruik van maatschappelijk vastgoed

Komt er een maatschappelijk relevant vast- of landgoed vrij, dan heeft het collectief van buurtbewoners de eerste rechten om een bod te doen uit eigen middelen, voordat het vast- of landgoed in de vrije verkoop of verhuur terecht komt. Het betreft hier het recht van bewoners om voorzieningen in hun wijk tegen betaling (ook) zelf te gebruiken.

3. Het recht om een buurt-ontwikkelingsplan te maken

Indien het collectief van buurtbewoners dit wenst, kunnen zij het initiatief nemen om een buurt-ontwikkelingsplan op te stellen dat vervolgens deel uit maakt van de gemeentelijke plannen voor de gebiedsontwikkeling.

Uiteraard zijn buurtrechten een stimulans en geen verplichting. De gemeente blijft sowieso altijd eindverantwoordelijk voor zaken waarbij een wettelijke verplichting voor de overheid geldt.

In oktober heeft de Tweede Kamer ingestemd met een initiatief van Kamerlid Grace Tanamal. Zodoende zal de minister van Binnenlandse Zaken met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten een buurtrecht-experiment in de domeinen zorg, wonen, welzijn, sociaal ondernemen en leefbaarheid opzetten. Een mooie gelegenheid voor Haarlem om de buurtrechten in te voeren, gebruik te maken van de expertise en te leren van de ervaringen in andere gemeenten. Omdat wij willen afbakenen, concentreren we ons daarbij zoveel mogelijk op het fysieke domein.

Groenadoptie

De meest voor de hand liggende en laagdrempelige initiatieven vinden plaats in de openbare ruimte. Bewoners hebben steeds vaker ideeën voor de openbare ruimte en zijn bereid om een stukje openbare ruimte te 'adopteren'. Dat juichen we toe. Sterker nog, we willen dat bewoners met zo'n wens niet steeds opnieuw het wiel hoeven uit te vinden. We willen dat de gemeente proactief aangeeft dat hier mogelijkheden voor zijn en een kader/contract opstelt dat als standaard geldt voor het realiseren van de 'adoptie'.

Communicatie

Hoe je ook wendt of keert, steeds meer mensen geven de voorkeur aan digitale informatievoorziening (nee, we gaan het niet over het sociaal domein hebben). En mensen willen ook steeds meer weten over wat er in hun buurt afspeelt.

Een platform zoals Tippiq is interessant. Tippiq (<https://www.tippiq.nl/#!/login>) is een mogelijkheid om op postcode niveau digitaal relevante informatie over de leefomgeving aan te vragen en te ontvangen.

Tot slot: hand in eigen boezem

Tot nu toe hebben we het vooral over bestuur en ambtelijk apparaat. Maar ook de gemeenteraad zelf zit vaak op het stadhuis terwijl we ook meer richting de bewoners kunnen bewegen. Om meer in de wijken aanwezig te zijn als gemeenteraad kunnen we bijvoorbeeld raadsmarkten omvormen. Een raadsmarkt in de huidige vorm is gewoon een technische bijeenkomst, een bijeenkomst waarop raadsleden door ambtenaren geïnformeerd worden over een actueel onderwerp. Nuttig, maar het vergroot de focus op het stadhuis in plaats van op de wijken en onze bewoners. Voorstel is daarom om eenmaal per kwartaal op locatie een avond te organiseren (door raad/griffie) waarbij we over een aantal onderwerpen die in de wijk spelen in gesprek gaan met bewoners. Per keer nemen twee fracties de lead.

De gemeenteraad komt naar u toe!

Samenvattend doen wij de volgende voorstellen:

- A. We vragen het college om voor de adoptie van stukken groen in de stad met een standaard kader/contract te komen, zodat bewoners niet telkens opnieuw het wiel hoeven uit te vinden;
- B. We vragen het college met een voorstel te komen om de buurtrechten in te voeren en met een uitwerking daarvan te komen;
- C. We vragen aan het college om met een voorstel naar de raad te komen voor het invoeren van buurtbegrotingen;
- D. We vragen het college om Haarlem aan te melden bij de VNG/BZK voor het buurtrecht-experiment;
- E. We willen starten met raadsmarkten op locatie.

Wij gaan graag in debat om uiteindelijk te komen tot een motie vreemd in de volgende raadsvergadering. Welke ideeën hebben jullie?

Lees en kijk verder:

Sociaal doe-het-zelven – P. Hilhorst en J. van der Lans

Big Society

LSA – Buurtrechten

Buurtbegroting: zie [http://oost.buurtbegrotingamsterdam.nl/
www.tippiq.nl](http://oost.buurtbegrotingamsterdam.nl/www.tippiq.nl)